

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

Volmaakt

Middagpauzedienst in de Engels Hervormde Kerk op het Begijnhof te Amsterdam op woensdag 27 november 1985.

„Weest dan gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader die in de hemelen is, volmaakt is” (Mattheüs 5 : 48).

Veel mensen zijn niet blij met dit woord van Jezus. Zij vinden dat Hij daarmee ons menselijk leven onder een veel te zware druk heeft gesteld. Die eis tot volmaaktheid móet wel tot frustraties leiden, zegt men. Dat kun je trouwens ook duidelijk zien, als je oplet.

Men heeft daarom wel geprobeerd, deze eis van Christus wat af te zwakken. 'Volmaakt', daarmee zou veeleer bedoeld zijn 'konsekwent' of zo: „weest dan gijlieden konsekwent...”. Maar al zou dit al waar zijn (wat ik niet geloof) dan nog blijft er achteraan komen: „...gelijk uw hemelse Vader konsekwent is”. Ik bedoel: het zou ook dan om een goddelijke maatstaf gaan die aan ons leven wordt gesteld. En daarmee zouden we toch weer bij de eis tot volmaaktheid, tot zondeloosheid zijn aangeland.

—☆—

De moeite die wij met dit woord van Christus hebben komt (denk ik) vooral hieruit voort, dat ons tegenwoordig geleerd wordt van een ander mensbeeld uit te gaan dan de Bijbel ons voorhoudt. Volgens dit nieuwe mensbeeld (zo nieuw is het trouwens niet) heeft de mens een goede en een kwade trek in z'n binnenste. Hij is niet eerst goed geschapen en door de val in zonde kwaad geworden (zoals de Bijbel leert), nee, goed en kwaad zaten er van meet aan bij hem in. En de mens is geroepen tot voortdurende strijd om de goede trek in hem de overhand te laten krijgen op de verkeerde.

Nu, u voelt wel als het zo met ons gesteld is, dan kan de eis tot volmaaktheid inderdaad alleen maar ontmoedigen. Dan doen we er verstandiger aan, bij onszelf en bij anderen, of zo te zeggen op een 'zes' te mikken.

DOOR H. DE JONG AMSTERDAM

Wat daar dan boven uit komt is mooi meegenomen. En de 'tien' moeten we maar vergeten. Die is niet reëel. Ik zal niet zeggen dat er niets bekoorlijks uitgaat van deze voorstelling van zaken. Zeker als je de gesel van het perfektionisme hebt horen knallen boven je leven, is dit een verademing.

—☆—

Toch mag je vragen of we hier nu echt mee geholpen worden. Is het eigenlijk wel waar dat de eis tot volmaaktheid zo levensvijandig is? Kun je dat niet veeleer omdraaien en zeggen dat de belangen van het leven bij deze eis juist gebaat zijn? Laat ik een paar voorbeelden uit het gewone leven noemen.

Stel je voor dat een machinist op een trein de stelregel gaat hanteren die door zo menig scholier gehuldigd wordt: zes is voldoende. „Het is voldoende als ik zes van de tien seinen opmerk”. Natuurlijk kan dat niet. Die man streeft er in zijn werk wel degelijk naar dat hij tien van de tien seinen ziet en verwerkt. Hij houdt het zich in zijn beroep voor gezegd: wees dan gij volmaakt. En dat is hem en ons maar geraden ook.

Of neem een apothekers-assis-

tente: „Het is voldoende als ik zes van de tien recepten goed lees en behandel”. Levensgevaarlijk toch?

Of een musicus: „Ik mik op een zes. Het is voldoende als ik zes van de tien noten goed speel”. Ook zonder bezuinigingen kom je zo nooit aan de bak.

Je kunt aan deze voorbeelden zien dat de eis tot volmaaktheid niet levensvijandig is, maar juist in tegendeel aansluit bij de ware belangen van het leven. Dat is in de alledaagse dingen al zo en dat is ook in het geestelijke leven het geval.

—☆—

Jezus heeft dit woord gesproken in de bergrede, aan het einde van zijn onderwijs over de geboden. Als je dat hele gedeelte van Mattheüs 5 leest, merk je waar Jezus bij zijn uitleg van het gebod steeds op gestuit is: op de voortdurende neiging van ons mensen om het gebod van God te vermensenlijken.

Er een haalbare kaart van te maken.

Bijvoorbeeld het gebod: gij zult uw naaste liefhebben als uzelf. Ja, gaf men als uitleg, maar dan toch zeker alléén de naaste die voor jou akseptabel is. En daarom: uw naaste zult gij liefhebben, maar uw vijand zult gij haten.

Vermensenlijking. Zo ontcrachtte men het goddelijke gebod. Jezus moet het eigenlijk weer opgraven, zo was het ondergesneeuwd. Hij moest de korst van de traditie eraf bikken. Daar zie je Hem in de bergrede steeds mee bezig.

En ter afsluiting van dat ontdekkende onderwijs zegt Hij dan samenvattend: weest dan gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader die in de hemelen is, volmaakt is. Daarmee leert Hij: denk er om, er is geen plaats voor de vermensenlijking van het gebod. Je moet het gebod ten volle laten wegen. Pas dan komt de bedoeling ervan werkelijk tot haar recht en wordt het gebod gevrijwaard tegen onzinnige veruiterlijking.

Daarmee oefent de Heiland een zeer zware kritiek uit op wat de

Inhoud

- 1 Drs H. de Jong,
Volmaakt
- 2 Ds C. P. Plooy,
Herinneringen (1)
- 3 Ds W. Smouter,
Preken voor de gemeente
van Christus (1)
- 4 Drs O. Mooiweer,
Persschouw
- 5 Ds C. Bakker,
Ouderling en kerkelijke
tucht vandaag (4 - slot)
- 6 H. Algra,
Doe Uzelf geen kwaad

schriftgeleerden van vroeger en later tijd zo vaak met het gebod van God gedaan hebben. De menselijke uitleg vermensenlijkt en doet de mensen vergeten dat ze met het gebod voor God staan. Voor God die erop let of onze werken wel vol bevonden worden, zoals het ergens in de Bijbel staat (Openb. 3 : 2).

—☆—

Maar die gesel van het perfektionisme dan? Je kunt toch zien dat zoiets bestaat en dat mensen onder de tyrannie daarvan gebukt gaan? Zeker is dat het geval. Die gesel is er. Die gesel verdwijnt ook pas als je de genade van God kent. Er is geen gesel als je erop let dat het de Here Jezus is die dit zegt, die deze eis ons voorhoudt. Juist in zo'n woord als dit is Hij degene die niet alleen maar vraagt, maar die ook geeft en vergeeft. Zijn eis tot volmaaktheid is een echt Heilandswoord. Daarom zegt Paulus verderop in het Nieuwe Testament ook dat hij er zich voor inspant om ieder mens in Christus volmaakt te

doen zijn (Col. 1:28). 'In Christus', dat wil zeggen: in de sfeer en in het krachtenveld van de Heer.

Zo dus dat Christus' eigen volmaaktheid de onze wordt door het geloof.

Als je dat gezien hebt, dan kun je wel degelijk echt blij zijn met Jezus' eis tot volmaaktheid. Blij dat de Heiland zich niet heeft aangepast aan onze halfheid. Blij dat Hij vastgehouden heeft aan hoe het eens was en ook het perspectief heeft geopend hoe het eens worden zal.

—☆—

Nee, Jezus heeft die eis niet gesteld om ons een kwaad geweten te bezorgen. Zoals in Israël het gebod klonk onder het verzoendeksel vandaan, zo wordt het tot ons gesproken vanaf het kruis. De eis tot volmaaktheid is gedoopt in Gods vergevende liefde. Daarom maakt Christus met zijn eis onze handen vrij voor echte gehoorzaamheid. Wij hoeven niet langer in de veruiterlijking en in de schijn-gehoorzaamheid te vluchten. Wij mogen werkelijk met een gezuiverd geweten en zonder vrees vragen: Wat wilt Gij, Heer, dat ik doen zal? Als je van het gebod van God een haalbare kaart maakt, dan kan het eigenlijk niet anders of je gaat sjoemelen met de wet. Als je de weg van de aanpassing inslaat, dat wil zeggen dat je het gebod zo uitlegt dat je je aanpast aan onze menselijke mogelijkheden, — dan zul je merken dat er op die weg geen halt meer is. Dan gaat het van aanpassing tot aanpassing steeds voort. En tenslotte is dan het gebod zo ontledigd en zo veruiterlijkt dat het een lege vorm, een lege huls geworden is.

Maar wie de wet vanuit de vergevende liefde van God benadert, die zal met vreugde vragen naar het volle pond en naar de ware bedoeling van Gods gebod.

Hij hongert en dorst dan naar de gerechtigheid en Christus zegt dat dezulken verzadigd zullen worden. Dat wil zeggen dat ze in en door Christus volmaakt zullen zijn.

Herinneringen (1)

Meestal staan er op deze pagina van ons blad nogal pittige stukken, soms zwaar om te verwerken. Nu mij voor deze maand de vull'ng van pagina 2 is toevertrouwd, mag ik het mezelf en de lezers voor de afwisseling wel eens wat makkelijker maken. Ik ga u wat herinneringen vertellen uit mijn eerste gemeenten, uiteraard wat persoonlijk getint. Daarbij stel ik mij als eerste en beste lezeres voor haar, die buiten de pastoriendeur altijd pal naast mij stond, maar daarbinnen mij soms onder het oog moest brengen, dat alle vuur nog geen heilig vuur was.

Bij het ouder worden komen sommige dingen uit het verleden weer scherper voor je geest te staan. Anderen echter vervagen. Gelukkig mag er ook sprake zijn van „genezing aan herinneringen” (K. J. Kraan), die je anders zouden blijven pijnigen tot het laatste toe. Gods genade vergeeft menigvuldig, zowel wat wij anderen aandeden, als wat anderen ons aandeden. De Geest van Gods liefde mag ons bij het ouder worden mild maken, zodat onverwerkte herinneringen van lieverlee verteren en overblijven die herinneringen, die we bij gelegenheid graag eens doorgeven aan anderen.

Bij het schrijven van dit artikel viel mij „toevallig” tussen oude paparassen een oud krantenknipsel in handen van 30 december 1942! Met een meditatie uit „De Standaard” van prof. dr M. J. A. de Vrijer over „Gedenken en vergeten”. Is zo'n vondst, 43 jaren na dato, niet even „toevallig” als het „toeval”, dat Ruth eens op de akker van Boaz bracht (Ruth 2:3)?

De Vrijer mediteert dan over twee Schriftwoorden:

„Ik zal de daden des HEREN gedenken” (Psalm 77:12) en „Vergetende hetgeen achter is” (Filippenzen 3:14).

Op de achterkant van het knipsel staat een verordening van de commissaris-generaal voor de veiligheid en Rürere S.S. und Polizeiführer Haüter, alsook de verblijdende mededeling, dat van 30 december tot en met 6 februari de kinderen van 0 tot 3 jaar 850 gram mandarijnen of sinaasappelen kunnen verkrijgen, de kinderen van 4 tot 14 jaar een kilo appels en die tussen 14 en 21 jaar 3 eieren. Wat een weldaden!

Daarbij treft de volkomen tijdloosheid van de meditatie. Ze had evengoed in 1934 of in 1950 geschreven kunnen zijn. Je gaat dan achteraf te beter begrijpen, waarom „De Standaard” ongemoeid kon blijven verschijnen, terwijl „De Reformatie” met haar scherp op de tijd toegespitste meditaties van prof. dr K. Schilder zo spoedig verboden werd.

Afgezien van de tijdloosheid

**DOOR
C. P. PLOOY
EDE**

schrijft De Vrijer een goede overdenking bij de jaarwisseling, waarbij hij laat zien wat wij vergeten mogen en wat we altijd mogen blijven gedenken. Hij heeft het over „heilige vergetelheid” en herinnert dan aan de christen-wijsgeer Pascal, die zich niet kon herinneren, wat anderen hem aan leed hadden berokkend. Nu, in deze geest wil ik graag een handvol herinneringen u doorgeven.

Uithuizen

Daar begon dus mijn domineesleven. In het hoge noorden. Bij het op één na laatste station van het boemeltje Groningen-Rodeschool. Nog zonder levensgezellen. Wat koud en kil. 'k Was nooit verder geweest dan Zwolle. Wat wist ik van Uithuizen, toen ik een keus moest maken uit een aantal beroepen, van Terneuzen tot Uithuizen? God zegene de greep. De beslissing is in Zijn hand.

Hoeveel ongedachte moeiten zich ook later in die eerste gemeente hebben voorgedaan, toch heb ik er nooit aan getwijfeld, of ik wel de goede keus gedaan had. Samen met al het goede en mooie, dat er toch ook was, heb ik die moeiten hard nodig gehad. Je beseft dat weliswaar meestal pas achteraf.

Idealiseer zo'n eerste gemeente niet! Zonder enige ervaring begin je je werk en je blundert nog al eens. Wat fijn, als je dan in de gemeente of in de kerkeraad iemand treft, die je wat begeleidt en bijstuurt. Dankbaar denk ik terug aan broeder Piet Smit, ouderling en scriba, aan wie ik in die tijd meer gehad heb dan aan collega's. Heel goed herinner ik me nog hoe hij in het begin al tegen me zei: dominee, u komt uit het westen, en daar nemen ze hun beloften niet zo erg serieus, — maar bij de groningers is ja ja en nee nee; dat heeft zijn verkeerde kant, maar

ook zijn goede: we plegen ons te houden aan beloften en afspraken en verwachten dat ook van onze dominee; wacht u dus voor lichtvaardige beloften, die u niet nakomt. — Een wijze raad!

Uithuizen....

De naam van dit groninger dorp was toen nog niet zo bekend in den lande als nu, sinds Seth Gaaikema nooit kan nalaten in zijn conferences te vermelden dat hij een dominneszoon is en dat zijn vader doopsgezind predikant was in Uithuizen. Maar ook zijn moeder preekte en sinds kort vinden haar preken gretig aftrek. Ik heb het nooit gebracht tot een beroemde zoon, die de preken van zijn vader uitgeeft, maar wat niet is kan nog komen!

Hoe ook, ik kende toen ik naar Uithuizen kwam geen ds Gaaikema en de kleine Seth moet toen zes jaar geweest zijn, dus bepaald nog geen opvallende figuur. Ik kende wel een andere dominee, die meer dan een eeuw tevoren in Uithuizen had gestaan. Hem kende ik uiteraard niet persoonlijk, maar uit de geschiedenis van de Afscheiding. Het was ds Meijer Brouwer, met wie ds De Cock van Ulrum in frontale botsing kwam. Samen met een collega uit Assen schreef de Uithuizer predikant een geschrift, waarin zij een aanval deden op de gereformeerde leer, die De Cock zo lief geworden was en in hem een warme verdediger en verkondiger vond. Het is te begrijpen, dat De Cock ook nu niet zwijgen kon: hij schreef een scherp verweerschrift, waarin hij ds Brouwer betitelde als een valse leraar, een huurling, die de kudde van Christus in verwarring bracht. Toen we later wegens werkzaamheden aan onze kerkzaal een paar zondagen in de herv. kerk dienst hadden moest ik aan die oude strijd terugdenken. Hier stond dan een nazaat van de afgescheidenen op de kansel van die „huurling” uit de vorige eeuw! Zou er van dat oude conflict nog wat overgebleven zijn in Uithuizen? Toen ik een beetje bekend begon te worden in het dorp, gebeurde het me een keer, dat ik door jongens op straat werd nageroepen: daar heb je die cocksiaanse dominee! — Daar hoorde ik toch van op. Dat is me elders in het land nooit overkomen. En eerlijk gezegd was ik er een beetje trots op ook! Er waren dus toch nog sporen overgebleven van die oude strijd uit de tijd van de Afscheiding.

—☆—

Maar zou er ook nog iets van terug te vinden zijn in de eigen gemeente?

En jawel, daar kreeg ik het met de oude Grietje Venhuizen van doen.

Wat zat ze daar in haar zwarte kleren en met haar ouderwetse hoedje op op de voorste rij in onze kerkzaal altijd trouw te luisteren naar de prediking! Ze hongerde en dorstte werkelijk naar de spijs en de drank van het eeuwige leven. Maar als ik een gezang opgaf, één van de „enige” – dan deed Grietje niet mee. Ze zat dan doodstil, met neergeslagen ogen en gesloten mond. Daar moest natuurlijk een keer over gepraat worden. En dat is een gesprek geworden waarin ik Grietje heb leren kennen als een dochter van de Afscheiding. Haar grootvader hoorde bij de eerste afgescheidenen van Uithuizen en was fel gekant tegen het zingen van gezangen in de kerkdienst. Daarbij ging het soms om het verkeerde in sommige gezangen, maar nog meer om het goede, dat erin ontbrak. Het was Grietje van jongsaf meegegeven, dat de gezangen menselijke liederen waren, die in het huis van God niet thuis hoorden.

Natuurlijk probeer je dan als jong domineetje daar het nodige tegenin te brengen:

- Paulus wekt toch op tot het zingen van psalmen en geestelijke liederen;
- en je mag alle gezangen niet over één kam scheren;
- en aan die „enige gezangen” kon je je toch geen bult vallen....

Maar alles tevergeefs; ik vocht tegen de geest van de Afscheiding en Grietje gaf geen krimp. Maar toen kwam het mooiste moment: dominee, zei ze, laat u mij nu maar stilletjes mijn mond dicht houden als u een gezang opgeeft; ik zal het u daar niet moeilijk om maken, en maakt u het er mij ook niet moeilijk om.

Wat mooi, als je zó met elkaar omgaat in de gemeente van Christus!

We hebben er nooit meer over gepraat. Maar wel over andere dingen, over de wezenlijke dingen van het geloof. En dat had ze erg nodig, want Grietje was een bekommerde ziel, die het vaak moeilijk had met de zekerheid van het geloof.

Toen later binnen de vrijgemaakte kring hier en daar wat kritiek los kwam op sommige gezangen, moest ik nog al eens aan Grietje terugdenken.

De zogenaamde lijdensgezangen bleken een rooms-mystieke achtergrond te hebben. Het is toch wel uitkijken geblazen met die gezangen, vooral bij een aantal van 491 in het Liedboek.

(wordt vervolgd)

Preken voor de gemeente van Christus (1)

In de gesprekken tussen de Christelijke Gereformeerden en ons komt telkens 'de prediking' aan de orde, zowel plaatselijk als landelijk. Dat kan ook niet anders, want als het gesprek daar niet over gaat, gaat het nergens over. Nu wordt er binnen de Christelijke Gereformeerde kerken ook over de prediking gediscussieerd, vaak met een schuin oog naar onze kerken. In het jaarverslag 1985 verwees ds Van den Brink al naar de aanzet van die discussie, de bundel 'Bezinning op de prediking', die door de Calvijnkring werd uitgegeven. Later verscheen een antwoord hierop door de heer T. Bouterse, uitgegeven door de CG kerk te Haamstede. Op de eerste brochure reageerde ds B. van Smeeden in het Haagse Kerkblad, op de tweede brochure kwam weer een reactie van ds J. Slagboom in 'Bewaar het Pand'. Op de predikantenkring in Breukelen bespraken we een en ander, waarbij ik onderstaande inleiding hield.

Klachten over preken

Een nadeel van de brochure van de Calvijnkring is dat de klachten vrij vaag zijn. Je leest dingen als: „het is een algemene klacht geworden over de preken in onze kerken”, je leest over: „er is gevaar van vervlakking” en vooral „er is het gevaar dat onze kerk van binnenuit uitgehold zal worden door de prediking”. Men mist de harteklop van de belijdenis in de preken, men mist het bevindelijk element en op een gegeven moment wordt heel kort gezegd „wat wij willen is schriftuurlijk-confessioneel-bevindelijke prediking”.

Het is duidelijk dat de brochure ingaat tegen verschillende tendenzen binnen de Christelijke Gereformeerde kerken allereerst, maar dat het tegelijk ook tegen de Nederlands Gereformeerde prediking in zijn geheel is gericht. Dat proef je tussendoor, en zeker in de artikelen van ds Slagboom, die zich een medestander betoont van de Calvijnkring. Hij schrijft bijvoorbeeld: „Men heeft het wel geweten dat juist de plaats van wederbarende genade in de prediking van de Nederlands Gereformeerde kerken vragen oproept. In feite omdat de preken, meditatie en artikelen van deze zijde daar niet of nagenoeg niet over spreken. Zo wordt het door menigeen uit onze kerken die deze leest ervaren en ik moet eerlijk zeggen dat ik zakelijk weinig of niets in de Nederlands Gereformeerde preken hoor van wat er staat in de Dordtse Leerregels III/IV, van des mensens verdorvenheid en bekering tot God en te manier van deze”.

Gemeentebeschuwing

In de brochure zelf worden de Nederlands Gereformeerde ker-

DOOR W. SMOUTER RIJSWIJK

ken maar één keer met name genoemd en dat is bij de gemeentebeschuwing.

Omdat wij als Nederlands Gereformeerden hierover spreken wil ik hiermee beginnen.

Het gaat in de brochure over de vraag: „Wat is de gemeente, hoe moet je de gemeente beschouwen?” Daarvan wordt gezegd dat de gemeente allereerst een verbondsgemeente is. Dit wordt getypeerd als een gemeente van mensen die door de doop onderscheiden zijn van de wereld (NGB 34). Het wordt ook genoemd een gemeente van mensen die verkeren op het erf van het verbond. Het is duidelijk dat dit een afstandelijke manier van zeggen is. Het zijn mensen die een voorrecht hebben, maar zij zijn niet in het huis van het verbond, zij zijn op het erf daarvan. Het is principieel zo dat de mensen in de gemeente geacht worden buitenstaander te zijn tot er iets met ze gebeurt. Je zou moeten zeggen: gemeente zijn, dat is een mogelijkheid, je kunt naar God toe, je kunt bidden, je hebt dat vermogen in je. Dit staat elders zo geformuleerd: „De bondeling heeft een recht in het Woord des Verbonds ontvangen om te bidden om de levendmakende Geest”. Maar, wordt er dan gezegd: „dit alles mag niet leiden tot de gedachte dat in de gemeente alleen gelovigen zijn en dat de ondertoon zou wezen nu moet men alleen nog maar groeien in het geloof”. Daartegenover wordt gesteld: je moet aandacht hebben voor het

onderscheid van historisch geloof tegenover het ware zaligmakende geloof.

En onder verwijzing naar het doopsformulier wordt een synodale uitspraak aangehaald: „er worde uitgegaan van ons van nature midden in de dood liggen in een verbroken werkverbond. Dat moet typerend blijven voor de gemeentebeschuwing”.

De heer Bouterse gaat hierop in en we kunnen met instemming lezen wat hij daarvan zegt. Hij geeft op twee niveaus antwoord aan de Calvijnkring.

Eerst geeft hij **externe kritiek**, nl. vanuit een heel ander gezichtspunt. Hij zegt in zijn brochure: als je het hebt over „de gemeente beschouwen als gelovigen”, Paulus doet het ook zo. Denk maar aan de aanhef van de brieven: „Aan de heiligen van Christus Jezus die in Corinthe zijn, de geroepen heiligen allen die allerwegen de naam des Heren aanroepen”. En Bouterse zegt: niet dat er geen onbekeerden zijn in de gemeente, maar als je dat in je gemeentebeschuwing opneemt, dan krijgen ze als het ware een legitieme plaats. Je kunt niet zeggen: omdat er gelovigen en ongelovigen zijn, moet je de gemeente aanspreken als een gemengde verzameling. Hij gebruikt het voorbeeld van een bank waar iedere keer ook vals geld opduikt, maar „stel je voor dat die bankdirecteur dan zou zeggen: wat ik in mijn kluis heb is een verzameling van echt en vals geld, zo zeg je dat niet”. In die kluis ligt geld. Als daaronder vals geld is, heeft het daar geen legitieme plaats. Zeer terecht noemt hij in dat verband ook art. 27 van de NBG: dat de gemeente „een heilige vergadering is van de waarlijk gelovige Christenen”. Dat is wat ik zou noemen externe kritiek vanuit een heel ander gezichtspunt.

Ten tweede geeft Bouterse ook **interne kritiek**. Hij gaat in op de deugdelijkheid van de aangevoerde argumenten. Zo gaat hij in op de term „mensen die verkeren op het erf van het verbond”. De Calvijnkring beschouwt dat als de uitwerking van de term „onderscheiden van de wereld” (art. 34 NBG). Men vat dit dus op alsof het alleen maar betekent: je hoort niet meer bij de wereld. Maar artikel 34 spreekt juist over „afgescheiden van de wereld om ge-

Redactie

Ir. A. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Mulink
D. W. L. Milo
Ds. K. Muller
Ds. E. R. Postma

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen,
tel. 05130-20476

Kerknieuws / Uit breder kring:

M. J. F. van der Wal,
Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist,
tel. 03404-61525

heel aan Hem toe te behoren.

Er is dus geen ruimte voor neutraliteit.

Tot zover over de brochure en het antwoord van de heer Bouterse.

Denksysteem

Ik zou er nog dit aan willen toevoegen. Ik heb de indruk dat de oorzaak van de discussie over gemeentebeschuwing erin zit dat de Calvijnkring en hun geestverwanten gevangen zitten, merkwaardig genoeg, in het Kuypertiaanse denksysteem. Dat is iets wat ze juist erg verfoeien, maar toch heb ik de indruk dat ze in dat denksysteem gevangen zitten. Dat blijkt alleen al uit het gebruik van het woord gemeentebeschuwing. „Hoe beschouw je de gemeente? Waar houd je de gemeente voor?” Dat is toch eigenlijk dat „houden voor” van Abraham Kuiper, zoals dat ook in de discussie over de veronderstelde wedergeboorte steeds speelde. Als je praat over 'de gemeentebeschuwing' dan kun je ook vragen: waar houd je de gemeente voor? De Calvijnkring houdt het er dan voor dat de gemeente een gemengde verzameling is, waar alles door elkaar zit. En vanuit hun redenering waarin ze gevangen zitten, kunnen ze niet anders dan denken dat wij, Nederlands Gereformeerden, het dus er voor houden dat alle mensen in de gemeente gelovig zijn. Dat wij daarvan uitgaan.

Voordat ik hier op in ga, signaleer ik eerst dat bij heel deze 'beschouwing' de Schrift volledig dicht gaat. Hoe de Schrift spreekt, dat wordt eenvoudig niet als argument geteld. Heel kras blijkt dat in het artikel van ds Slagboom. Hij verwijt Bouterse: „Hier wordt gesteld dat de prediking ervan uit moet gaan dat er in de gemeente alleen maar gelovigen zijn en dat van daaruit de vermaning moet klinen. Dit heb ik vanouds onder

ons niet gehoord en ik meen tot de dag van vandaag dat dit onder ons niet thuishoort.”

Deze overzichtelijke argumentatie is zijn weerlegging in eerste instantie. Dan voegt hij er aan toe: „Nu zal de schrijver zeggen: we moeten niet spreken over wat we vanouds gehoord hebben. We hebben met de Heilige Schrift te maken. We moeten heel het 'wapenarsenaal' van onze dogmatische constructie overboord zetten.”

Je zou verwachten dat ds Slagboom daarna als nog een paar bijbelse argumenten noemt. Maar niets daarvan. Hij zegt eenvoudig: „Ik ben blij, dat we in onze belijdenis wel schatten hebben, die voor de prediking een rijke betekenis hebben. En ik meen dat dit niet tegen Gods Woord spreekt, maar er mee in overeenstemming is.”

Een zeer kras voorbeeld van hoe de schrift gesloten blijft als onze gemeente-„beschouwingen” de boventoon voeren. Hoewel ds Slagboom beseft dat in het Schriftberoep de clou zit, doet hij niet anders dan het goed recht van dogmatische constructies claimen.

Maar nu terug naar de hoofdlijn. De mensen achter de Calvijnkring blijven met hun gemeentebeschuwing binnen het schema van „te houden voor”, en dan is het volgens hen het een of het ander. Of je beschouwt de gemeente als een gemengde vergadering van bekeerden en onbekeerden (zoals zij zelf doen) of je beschouwt haar als een samenkomst van alleen maar gelovige mensen (wat wij dus doen).

Maar ik zou zeggen: dat dilemma is vals. Wij moeten ons daar niet in laten dringen. Wij moeten gelovig beamen wat de gemeente is naar de Schrift: de gemeente van geroepen heiligen. En dat is oneindig veel meer dan dat ze op het erf van het verbond zijn, en slechts afgezonderd van de wereld. Heilig, dat is naar de Schrift immers: afgezonderd van de wereld en bestemd voor God. De Here spreekt ons in zijn Woord aan als in Christus geheiligd. Daarmee legt Hij een claim op ons. Daarom sta je niet meer neutraal en daarom is er veel meer aan de hand dan dat gemeentelieden een recht hebben om te bidden. Ik vind dan ook dat juist die gemeentebeschuwing die hier voorgedragen wordt in de brochure van de Calvijnkring, een geweldige vervlakking is. Want dat is echt helemaal niet zo schokkend om nog onbekeerd te zijn, maar wel 'n recht te hebben om te bidden. Het verbond is voor hen namelijk of een zegen (als je er bent) of een recht om te bidden (als

je er nog niet bent). Het is een zegen of nog niks. Maar in werkelijkheid is het verbond zegen en vloek. Wie in het verbond is en niet tot de Here komt die is veel erger dan wie buiten is. Ik heb dan ook de indruk dat ons spreken over het verbond stevast door deze Chr. Geref. mensen Kuypertiaans wordt geïnterpreteerd. Terwijl wij ons daarvan hebben vrijgemaakt, heel nuchter gezegd. Dat moet volgens mij in het oog gevat worden bij deze hele discussie.

(wordt vervolgd)

Persschouw

„Jongeren in de verpleging: BEROEP VOL ZORG”

Dat stond boven een uitgebreid artikel in het nieuwe blad „Zilt” – Christelijk Jongerenmagazine / december 1985. In dat artikel zijn aan het woord Zuster Locker de Bruine, directrice van het Academisch Ziekenhuis te Groningen en zuster Marlies Hidding, verpleegkundige in bovengenoemd ziekenhuis, dat in de stad Groningen wel een dorp op zichzelf lijkt.

Moeilijk werk

't Is zeker wel erg moeilijk werk in de verpleging? Zuster Locker de Bruine is er duidelijk over: „Het beroep is eigenlijk steeds moeilijker geworden. Toen ik als verpleegster begon, moesten de patiënten natuurlijk ook verzorgd worden. Maar toch anders. Als er iemand uit de operatiekamer kwam, zaten we naast het bed met de hand aan de pols. Bij misselijkheid moesten we hulp bieden. Nu is de patiënt verbonden met allerlei apparaten die feilloos registreren wat er gebeurt. De verpleegkundige moet dat kunnen waarnemen en erop reageren. Als de apparatuur opkomende misselijkheid registreert, moet dat ondervangen worden met een speciaal infuus. Patiënten komen tegenwoordig ook veel eerder uit bed dan vroeger. De verpleegkundige moet dat met een scherp waarnemingsoog allemaal in de gaten houden. Zij of hij heeft veel meer verantwoordelijkheid gekregen. Vroeger werden zusters en dokters met groot vertrouwen bekeken. Nu de geneeskunde zo sterk gepopulariseerd is – iedereen weet erover mee te praten en de medische encyclopedie is een geliefd boek – wordt de patiënt steeds kriti-

scher. Aan de ene kant is dat een goede ontwikkeling, maar van de andere kant bezien maakt het de verantwoordelijkheid van de verpleegkundige zwaarder.

't Is moeilijk werk hoor. Doodzieke mensen vaak. Daar moet je wel fantastisch gemotiveerd voor zijn.”

Marlies vindt het een fijn beroep. Je kunt toch voor een belangrijk deel je werk zelf indelen. Je hebt veel contact met mensen. Natuurlijk zijn er wel moeilijke dingen. „Maar als je naar huis gaat, moet je met je werk ook de problemen overdragen. Thuis moet je weer aan je eigen dingen denken. Als je dat niet kunt, ga je er onderdoor. Ik heb gewerkt op een afdeling waar veel sterfgevallen waren. 't Is echt wel goed om bij de dood bepaald te worden, maar het kan teveel worden. Dan wordt het tijd om overplaatsing aan te vragen. Je moet je ook altijd vrij uiten over je problemen.

Toch is een gesprek met een patiënt in z'n laatste levensfase ook mooi werk. Je kunt al veel betekenen als je alleen maar luistert naar de problemen. Er is vaak een ontzettend grote onzekerheid bij deze mensen. Het gesprek met een gelovige patiënt is veel gemakkelijker. Dan kun je samen praten over de zekerheid, waar ze naartoe groeien. In de verpleging geef je je aan de mensen. Ze gaan ervan uit dat je hen in alles wilt helpen. Daar zijn ze ook dankbaar voor.

Dankbaar voor een schoon bed, een luisterend oor en een bemoeiend woord.”

Ik heb vaak het idee, dat ons meeleven met het verpleegkundig personeel in ziekenhuizen en verpleeghuizen etc. op een laag pitje staat. Terwijl er van hun intensieve zorg voor de patiënten zo ontzettend veel afhangt. Het steeds paraat-zijn voor de lijdende medemens is geen sinecure. Het vergt veel van hen, die hun arbeidsterrein vinden in de sector van de gezondheidszorg. Ze kunnen niet altijd alles vertellen. Daardoor ervaren zij ook een stukje eenzaamheid. Laten wij hen gedenken in onze gebeden zowel in de publieke samenkomsten van de gemeente als ook in ons persoonlijk gebed. Zij hebben deze steun hard nodig vooral in deze tijd waarin zoveel gesjoemeld wordt met allerlei ethische normen!

O. Mooiweer, Enschede

Ouderling en kerkelijke tucht vandaag (4)

Lezing gehouden op de ouderlingenconferentie van 28 september 1985 in Wezep,

4. Hoe vinden we de juiste weg in de vragen van de tijd?

Veranderde samenleving

Natuurlijk is het mogelijk nog meer hedendaagse problemen te bespreken: homofilie, euthanasie, echtscheiding enz. We willen dat niet doen. Bovenstaande maakt voldoende duidelijk dat we leven in een veranderde en zich veranderende samenleving. De vaste waarden van voorheen zijn op de helling gekomen. We kunnen er zeker van zijn dat we nog niet aan het einde van deze „ontwikkeling” gekomen zijn. Omdat we als kerk geen eiland zijn in een stille oceaan, is binnen de gemeente ook verschuiving van waardering op gang gekomen. En zijn onzekerheid en verwarring, machten die ons het houvast dreigen te ontnemen.

Tucht niet eenvoudig

Daarom willen we tenslotte de vraag onder ogen zien op welke wijze we uit dit oerwoud de weg moeten zoeken. Tucht is vandaag niet eenvoudig. Vanzelfsprekend bestaat geen twijfel in geval we te maken hebben met duidelijk verzet tegen de Here. 1 Cor. 5:13 houdt ons voor: „Doe wie niet deugt uit uw midden weg.” En 1 Cor. 16:22 zegt: „Indien iemand de Here niet liefheeft, die zij vervloekt.” Maar als de zaken niet zo eenvoudig liggen of zich problemen voordoen waar we tevoren nimmer voor geplaatst werden, hoe moeten we dan handelen?

Gods Woord onze gids

We kunnen en mogen zeggen: we hebben toch Gods Woord? Inderdaad. Maar God geeft ons geen kantklare oplossingen voor alle zich voordoende gevallen. Zijn Woord onderwijst ons omtrent de weg die we gaan moeten. De tien geboden zijn, kun je zeggen, handwijzers, die aangeven: In die richting moet u zoeken. Dat is al heel wat. We dienen nl. steeds in alle gevallen te handelen in de geest van Gods geboden.

Gods wet kan worden toegepast in elke situatie, bij ieder volk en op elke tijd. Maar men kan voor moeilijkheden komen bij de vraag hoe dit woord in een concreet geval als het ware landen moet. Soms wordt dan de verzuchting van de Psalmist de onze: Och dat ik klaar en onderscheiden zag hoe ik mij naar uw geboden moet gedragen?

De kracht van het gebed

God heeft ons echter méér gegeven dan Zijn Woord, Zijn wet. Om erachter te komen wat precies Gods wil is, greep Paulus steeds naar het wapen van het

gebed. Het valt op dat hij daarvan spreekt als het gaat over ethische vragen, zulke vragen dus als waarmee we ons hier bezig houden. Zo bidt hij voor de Filippenzen (Fil. 1:9) dat hun liefde steeds meer overvloedig moge zijn in helder inzicht en alle fijngevoeligheid om te onderscheiden waarop het aankomt. En in Col. 1:9 lezen we, dat hij niet ophoudt te bidden voor de Colossen en te vragen dat ze met de rechte kennis van Gods wil vervuld mogen worden in alle wijsheid en geestelijk inzicht om met de Here waardig te wandelen. God geeft, al hebben we Zijn Woord, Zijn wet, de antwoorden op ethische vragen niet eenvoudig op een presenteerbaadjie. Maar zoals Paulus zegt in Rom. 12:2, in de weg van de vernieuwing van ons denken, opdat we mogen onderkennen wat de wil van God is, het goede, welgevallige en volkomene.

De gemeente inschakelen

Naast Gods Woord (wet) en het gebed plaatsen we nog een derde belangrijk en niet te verwaarlozen middel waardoor God ons duidelijk maakt hoe zijn wegen zijn gelegen. Van grote betekenis is de gemeente, de gemeenschap der heiligen, die stellig ook als het gaat over ethische vraagstukken kan en moet worden beoefend. We zijn niet zómaar, lukraak aan elkaar gegeven in deze tijd. Daar zit leiding van God achter. Hij wil dat we samen optrekken. Geloven doe je daarom niet slechts op jezelf, je doet het met anderen. Geloven is ook een gemeenschappelijke zaak. Dus kan en mag bij het zoeken naar oplossingen in de vragen van de dag die gemeente worden ingeschakeld, zoals de gemeente ook bij tuchttoefening naar Matth. 18 wordt ingescha-

DOOR
C. BAKKER
ENSCHÉDE

keld. De weg door de wirwar van de hedendaagse vragen hebben we samen als leden van Christus' gemeente te gaan.

De Geest der waarheid

Tenslotte wijzen we op de meest belangrijke Leidsman op wie wij ons verlaten mogen: De Here Jezus Christus zelf die door Zijn Geest sinds de pinksterdag in het midden van Zijn gemeente wil zijn. Die Geest, zo beloofde Hij ons in de paaszaal, zal u in alle dingen leiden. Die Geest wijst de weg door de komende eeuwen en verschillende tijden. Om de bijstand van die Geest mogen we bidden, opdat die Geest ons ware wijsheid leert, ons oog verlicht, de nevels op doet klaren. Op de hulp van Christus' Geest mogen we ook rekenen. Tenslotte is de gemeente Gods **Zijn** zaak. Als Hijzelf het huis van Zijn kerk niet bouwt arbeiden de bouwlieden volslagen tevergeefs.

Hoe vinden we dus de weg?

Luisterend naar Gods Woord, in biddend opzien tot onze God zullen we samen met elkaar onder leiding van Gods Geest al worstelend verder komen, wegen gebaad zien worden waar ze tevoren niet waren. We moeten als ambtsdragers en als gemeenten in het vertrouwen op onze Here aan de slag en in datzelfde vertrouwen verder. Onze dagen zijn niet minder boos dan de vorige; de geslachten van de

de mensen zijn niet slechter dan vroeger.

Stellig kunnen de dagen moeilijker worden. Wanneer de afval zich doorzet en als een epidemie allen aantast zouden we de indruk kunnen krijgen dat het met Gods zaak helemaal gedaan is.

Leven en werken vanuit de overwinning

Laten we nimmer vergeten dat het onze verhoogde Koning niet uit de hand loopt. Wij behoeven de verlossing niet tot stand te brengen. Die is er al. Daaruit mogen we leven en werken, in de zekerheid dat het voltooide koninkrijk komt omdat Hij komt. De poorten van het dodenrijk zullen ook vandaag Gods gemeene niet overweldigen.

De moed niet verliezen

Opmerkelijk is dat in het evangelie van zegepraal gesproken wordt in de meest zorgvolle omstandigheden. Toen de Here Jezus voor Zijn rechters stond (Matth. 26:64) sprak Hij: „Ik zeg u: van nu aan zult gij de Mensenzoon zien gezeten aan de rechterhand der Macht en komende op de wolken des hemels.”

Onze Here regeert „van het kruis af.”

Wat toen gebeurde, met Jezus van Nazareth is beslissend voor de rest van de geschiedenis. Wat na de Goede Vrijdag en pasen kwam en komt is niet dan uitwerking, afronding, voltooiing van dat gebeuren. Het is volbracht!

Daarom is de tijd, ook die we vandaag beleven, evangelie-gebonden.

Dat te weten schenke ons moed om voort te gaan. Bevrijde ons van kramp.

Conclusie

Laten we in heel onze ambtsdienst en met name bij de tuchttoefening Gods grote geduld met zondaren navolgen. Zijn mildheid en goedheid door ons heen laten stralen... In dagen van schier absolute duisternis, toen door de zondigheid van mensen polygamie, bloedwraak en slavernij beschouwd werden als normale zaken, was er van Gods kant een sanerend inwerken op die verworpen samenleving met het gevolg dat toch langzaam de weg teruggebogen werd.

Er mag zeker bij tuchttoefening niet van rigoureuze optreden sprake zijn. Juiste en schriftuurlijke tuchttoefening geschiedt met liefde, in navolging van onze Here Jezus Christus, die gekomen is om te zoeken en te behouden wat verloren was. Onder die zondaren nemen wijzelf, moeten we met Paulus spreken, de voornaamste plaats in.

„En alle hoop mij gans ontviel
daar niemand zorgde voor mijn ziel.”

(Psalm 142 : 4)

Doe Uzelf geen kwaad

(over depressies en zelfdoding)

De laatste tijd bereiken ons steeds meer alarmerende berichten over mensen (vooral ook jongeren) die een einde aan hun leven maken. Over die zelfmoordneigingen leven - ook in onze kring - soms eenzijdige oordelen, die betrokkenen of nabestaanden in ernstige mate kunnen kwetsen.

Pastorale handreiking

Ruim een jaar geleden verscheen er in de serie „Pastorale handreiking” een boek over de achtergronden van suïcide.

„Doe Uzelf geen kwaad” werd geschreven door drs G. J. Bach, die als geestelijk verzorger verbonden is aan de Valeriuskliniek in Amsterdam. Bach gaat in zijn boek niet alleen in op de oorzaken van zelfdoding (vooral de depressiviteit wordt voor het voetlicht gehaald); hij biedt ook een handreiking aan mensen die met deze problematiek in aanraking komen. Een pastorale handreiking van een herder die oog heeft voor de nood van zijn schapen.

Informatie

In het Nederlands Dagblad van 9 januari 1985 schreef dr P. Los (zenuwarts) o.a. het volgende: „Ik heb nog nooit in 150 bladzijden zoveel informatie, zoveel kennis van zaken en zoveel goede adviezen gelezen over een zó moeilijk onderwerp.”

Ik moet eerlijk bekennen dat de inhoud van het boek mij deed duizelen. „Doe Uzelf geen kwaad” bevat zoveel informatie over achtergronden, oorzaken en het voorkomen van zelfdoding dat ik niet direkt in staat was om een boekbespreking voor „Opbouw” te schrijven. Men moet het boek lezen, tot zich door laten dringen, en dan nóg een keer lezen. . . .

Eigenlijk is 'informatie' het goede woord niet. Dat woord raakt niet de kern van het boek. De kern is dat hier op een begrijpelijke wijze en op een warme toon de enorme eenzaamheid van mensen die op de grens van leven en dood staan wordt beschreven. Dit gebeurt zonder dat Bach de zelfdoding als zodanig goedkeurt (hij gaat niet uit van de autonome mens die zelf over zijn leven mag beslissen).

DOOR
H. ALGRA
DEN HELDER

Vakkennis

Het is erg moeilijk om over een onderwerp als 'zelfdoding' te schrijven. Niet alleen omdat het ons tot in de diepste vezels van ons bestaan kan raken, maar vooral omdat de oorzaken van suïcide zo kompleks zijn dat men alleen op een heel voorzichtige wijze te werk kan (en mag) gaan. Maar al te vaak kan men ongenueanceerde en gemakkelijke verklaringen horen („het ligt aan de opvoeding”, „als je gelooft doe je zo iets niet”). Deze verklaringen zijn niet alleen door hun eenzijdigheid onjuist, maar doen de mensen die bij zelfdoding betrokken raakten heel veel verdriet.

Om een boek als „Doe Uzelf geen kwaad” te kunnen schrijven is vakkennis noodzakelijk. Bach baseert zijn boek niet op gemakkelijk getrokken konklusies. Hij heeft veel over het onderwerp gelezen (de bijna 300 literatuurverwijzingen vormen daar een illustratie van). Daarnaast geeft de schrijver er blijk van diep tot de angst en eenzaamheid van mensen met depressies en zelfmoordplannen te zijn doorgedrongen. Hij benadert hen met respect, met een mildheid waar wij vaak nog veel van kunnen leren.

Paradoxaal

Uitgangspunt van Bach is dat daar waar zelfdoding veroordeeld wordt (een taboe is), de kans dat iemand zelfmoord pleegt relatief groot is. Weet men het taboe te verminderen, dan wordt ook het verlangen om de daad te voltrekken minder (31). Op verschillende plaatsen licht Bach zijn standpunt verder toe. Zo ook in het hoofd-

stuk over ethiek: „zolang de omgeving blijft zeggen dat suïcide verwerpelijk is, zullen de mensen die met deze plannen rondlopen niet met hun omgeving in gesprek komen. Door de morele klem is er nauwelijks communicatie met hen mogelijk. En waar geen communicatie is, falen alle hulp en preventie, werkt zelfs de weerstand niet.” (58)

Een paradoxaal uitgangspunt: als het niet mag gebeurt het juist. Betekent dit dat we nu (ook al) de zelfmoord goed moeten keuren?

Eenzaamheid

Er is momenteel een sterker wordende tendens in onze samenleving om zelf te beslissen over het leven. Zo op het eerste gezicht zou men kunnen veronderstellen dat ook Bach in zijn denken deze kant uitgaat. Dit is echter zeer beslist niet het geval. „Zet de autoritaire ethiek de mens vast in zijn schuldgevoelens, de autonome ethiek (ik beslis zelf over mijn leven) laat de mens vallen” (59). Als jongeren steeds hun gang mogen gaan, zelfs bij de keuze tussen leven of dood, ervaren ze dat in feite vaak als liefdeloosheid en ongeïnteresseerdheid, zo betoogt Bach. Dit leidt uiteindelijk tot gevoelens van eenzaamheid, en daarmee is de cirkel weer rond. Bach merkt in dit verband op dat zelfs het leven een consumptie-artikel dreigt te worden: als het niet meer bevalt, gooi je het maar weg („de vertrossing van de suïcide”). Dit verlaagt de drempel, vermindert de weerstand, en kan daardoor een infekterende invloed hebben op allerlei - toch al vatbare - mensen. Dit zou voor een deel de toename van het aantal zelfdodingen in de westerse samenlevingen kunnen verklaren. Kortom: een direkte veroordeling van de zelfmoord en het goedpraten of zelfs stimuleren van deze daad kunnen beide hetzelfde gevolg hebben. . . . Het is wel duidelijk dat we hier te maken hebben met een bijzonder moeilijke problematiek, die om veel wijsheid vraagt.

In de put

Er kunnen momenten in iemands leven zijn waarop zelfs de hemel toegesloten lijkt. Mensen die in zo'n situatie verkeren zullen zich in veel gevallen afsluiten voor contact. Het is echter ook mogelijk dat ze wanhopig op zoek zijn naar iemand die met hen in gesprek wil treden. Eén van hun laatste stroohalmen kan de dominee of de wijkouderling zijn. Er moet op zo'n moment ook ruimte zijn voor een gesprek. Een pastor die direkt met een veroordeling komt zal het de-

pressieve gemeentelid vaak nog dieper de put in sturen. „De pastor moet soms zelfs mee de put ingaan, soms aan de rand blijven staan om de ander eruit te halen. De ander vraagt liefde, zorg, maar ook weerstand, weerstand die is vervlochten met de eigen rijpheid, in de kennis van God en zichzelf” (138). „Het gaat erom de ander te begeleiden en mee te gaan, in plaats van te veroordelen of vrij te spreken” (139). Veroordeling verstoort de communicatie en roept nog meer schuldgevoelens op, en een vrijblijvende ethiek biedt geen enkel houvast. Weér vaart Bach tussen de twee klippen door: de veroordeling en de vrijblijvendheid.

Ik bid voor jou

Mooie woorden. . . ., maar hoe moet dat nu in de praktijk? Bach biedt geen recepten (dat kan ook niet), maar wel treffende illustraties. Een voorbeeld uit het laatste hoofdstuk (140): „Er moet ook ruimte zijn om godsdienstige ervaringen uit te wisselen. Maar vooral ook ruimte om mensen niet op hun geloof vast te zetten. „Als je weer gelooft, gaat het wel over!” Soms is God voor mensen zo verborgen, dat Hij door hen niet meer ervaren kan worden; een appél doen op dat wat men niet kan ervaren werkt juist nog sterker schuldgevoelens in de hand, zo betoogt Bach. „Wel kan men theologische uitspraken objectief hanteren: „God blijft U toch vasthouden, zelfs als alle mensen U verlaten”. Die genade-uitspraken blijven vaak hangen in de duisternis van de depressie. Ze mogen alleen hoop geven, geen eisen stellen. „Wij zullen voor U bidden, U hoeft het nu niet te doen. U bent er momenteel van ontslagen.”

Valkuil

Het is mogelijk dat ik met deze illustratie toch nog in de valkuil ben gelopen die ik had willen omzeilen. Bach is - ik schreef het al - heel voorzichtig in zijn stellingname. Pas in de loop van het boek gaat men echt voelen wat hij met het schrijven van dit boek bedoeld heeft. Het gaat bij depressies en pogingen tot zelfmoord om heel komplekse zaken: er is nooit sprake van één oorzaak, en één gevolg. Iedere illustratie in 'Opbouw' doet eigenlijk afbreuk aan het boek, omdat ook zo'n voorbeeld weer in de kontekst gelezen moet worden. Toch meende ik U de hierboven geciteerde 'aanpak' voor te moeten leggen. Het geeft aan dat we boordevol goede motieven en pastorale bewogenheid depressieve mensen toch in de kou kunnen laten staan, door hen aan te spreken op iets wat

ze op dat moment kwijt zijn: het vermogen tot communicatie. De schreeuw om hulp, de roep om God is er wel, maar zwaar depressieve mensen zijn zelf niet in staat om een stap te verzetten. Het is in die situatie dat Bach oproept om buiten de sfeer van de veroordeling te blijven.

„Suïcidaliteit”

„Doe Uzelf geen kwaad” is ingedeeld in drie delen: suïcidaliteit (de eerste helft van het boek), depressiviteit en (pastorale) hulpverlening (de laatste 40 bladzijden).

Het eerste deel (met als titel „suïcidaliteit”) vermeldt de definitie van een aantal begrippen en enige statistische gegevens. Daarnaast gaat Bach in dit hoofdstuk uitvoerig in op het taboe zoals dat in de geschiedenis gegroeid is (o.a. de kerkgeschiedenis), geeft hij verklaringsmodellen weer (b.v. psychiatrie) en plaatst de schrijver ethische kanttekeningen.

Bach noemt in dit hoofdstuk ook personen uit de Bijbel die de hand aan zichzelf sloegen (Simsen, Saul, Achitofel, Zimri, Abimelech en Judas). Ook geeft hij omstandigheden weer waarbij mensen „gezet zijn in schaduwen des doods” (depressie?). Als Jezus spreekt over „zijn leven verliezen” raakt hij hiermee volgens Bach de grenzen van de zelfgekozen dood (31). De schrijver noemt hierbij – overigens zonder hun mening te onderschrijven – ook theologen die van mening zijn dat de dood van Jezus in het licht van de zelfgekozen dood moet worden gezien. Deze konklusie meen ik te moeten afwijzen, omdat de dood van onze Heere Jezus op die manier niet vergeleken mag worden. Bach is van mening dat de Bijbel zelfmoord in ieder geval als ramp ziet, maar niet als misdaad (citaat Kuitert, 30).

Belangrijk zijn ook de door Bach genoemde misvattingen ten aanzien van zelfmoord: (bijvoorbeeld) „als je erover praat, doe je het niet”, „deze mensen zijn altijd geestesziek”, „het gebeurt in de herfst”, „suicide is erfelijk”. Dit zijn stuk voor stuk onjuiste opvattingen!

We moeten ons ook goed realiseren dat het handelen van mensen die zwaar depressief zijn en met zelfmoord plannen rondlo-

pen zich aan onze logica onttrekt! Dat maakt de hulpverlening dan ook (extra) moeilijk! Ook moeten we beseffen dat de keuze voor zelfdoding zelden geheel vrij is: achter de zelfmoordneigingen schuilt een wereld van problemen.

Depressiviteit

Ook in het tweede deel, over depressiviteit, zoekt de auteur naar de oorzaak en de zin van dit psychische beeld. De depressie is een onvoldoende onderkend verschijnsel, dat niet alleen bij volwassenen, maar ook bij kinderen vrij veel voorkomt. Terecht stelt Bach dat de huidige politieke en economische situatie een gunstige voedingsbodem voor het ontwikkelen van een depressie vormt (79).

Ook in dit hoofdstuk komen we weer verklaringenmodellen tegen, worden 'soorten' depressies onderscheiden, wordt aangegeven wat mogelijke 'uitlokkende' factoren zijn en wordt de rol van opvoeding en religie beschreven. Akute depressies kunnen ontstaan t.g.v. langdurige spanningen en verliessituaties (werkloosheid, overlijden), maar ook bij hormonale veranderingen (b.v. de postnatale depressie). Daarnaast zijn er mensen met een depressieve levenshouding: men zou dan eigenlijk van een depressie als karaktertrek kunnen spreken.

Bach gaat in dit deel ook in op het relatief hoge aantal (psychiatrische) opnames van mensen met een (vitale) depressie in Zeeland. De geloofsattitude van de bevindelijke Zeeuwse orthodoxie (nooit zeker zijn van de uitverkiezing, permanente inspanning om God te behagen; daardoor ligt de bestaansangst als een bijl aan de wortel van de boom) zou van invloed kunnen zijn op deze hoge cijfers (93).

Het slotgedeelte lijkt mij van zeer groot belang: de zin van depressies. Een depressie is niet alleen negatief; men kan er ook van leren en het leven in positieve zin ombuigen. Bach schrijft in dit hoofdstuk óók dat de afschaffing van de zondagsrust in combinatie met de huidige gehaaste levensstijl de kans op depressies doet toenemen (103). Rusten en rouwen is er niet meer bij: tranen vormen een bedreiging voor het geloof in de voor-

uitgang.... Iets om zeker over na te denken!

(Pastorale) hulpverlening

Vanuit het hoofdstuk over depressies (die relatief vaak de 'inleiding' vormen op zelfmoordneigingen) komt Bach uit op zijn slothoofdstuk over de hulpverlening. Uit dit deel heb ik al het één en ander geciteerd.

De auteur noemt als elementen van de pastorale houding: trouw, troost, eerbied en vermaning. Om die houding op te kunnen brengen moet de pastor leren omgaan met zijn eigen onmachtsgedoele.

Duidelijk wordt dat de hulpverlening aan mensen met een depressie een buitengewoon zware druk legt op degene die hulp verleent. Dit wordt mede veroorzaakt doordat het contact met zwaar depressieve mensen een verlamme uitwerking kan hebben. Toch is het houvast belangrijk: vaak nog ná de dokter biedt de dominee het allerlaatste houvast vóór de dood. Mede daarom is het onderkennen van signalen die wijzen op zelfmoordneigingen erg belangrijk (116).

Van zeer groot belang is de aandacht die Bach besteedt aan de nabestaanden van mensen die de hand aan zichzelf hebben geslagen. Maar al te vaak heeft de kerk deze mensen in de kou laten staan door zelfs een kerkelijke rouwplechtigheid (de kerkdienst als moment voor het verwerken van het verdriet) niet toe te staan. Zij moeten in staat worden gesteld om hun verdriet, hun schuldgevoel, maar ook hun mogelijke woede te uiten.

Beoordeling

Het zal geen verbazing (meer) wekken dat ik „Doe Uzelf geen kwaad” zeker de moeite waard vind om gelezen te worden. Ik kan het boek zelfs van harte aanbevelen aan mensen die – op welke wijze dan ook – in aanraking komen met de beschreven problemen.

Ik keek wat vreemd aan tegen bepaalde termen, zoals 'pastorant' en 'suidant'. Een enkele keer meende ik vraagtekens te moeten plaatsen bij – vooral theologische – uitspraken.

Deze opmerkingen nemen echter niet weg dat mijns inziens het door Bach geschreven boek een buitengewoon goed boek zelfs.

De meeste hoofdstukken worden ingeleid door een fragment uit de literatuur (b.v. gedichten) of uit de Bijbel; hetgeen de inhoud extra accenten verleent.

„Het zou een leerboek kunnen heten, als het niet zo goed geschreven was” (Dr P. Los in het Nederlands Dagblad).

Een schuilhut

Met deze konklusie is het artikel eigenlijk nog niet af. Er zouden verschillende bladzijden gevuld kunnen worden met de consequenties die dit intrigerende boek kan hebben voor ons samenleven als leden van die vaak kleine Nederlands Gereformeerde Kerken. Ik wil – buiten de reeds eerder genoemde adviezen – slechts enkele aspecten aanstippen.

In de eerste plaats is het belangrijk dat we ons goed realiseren dat de oorzaak van depressies (en zelfmoordneigingen) heel verschillend kan zijn en dat veel factoren een rol mee kunnen spelen. Dit betekent dat we ook niet nonchalant met de schuldvraag om mogen springen, (zoals dat naar mijn mening nogal eens gebeurt). Dan wint de pastorale bewegingheid het van de harde veroordeling.

We moeten ook beseffen dat niet iedereen in staat is om mensen met depressies te helpen, en óók dat een hulpverlener en/of pastor zijn grenzen heeft. Aan de andere kant kan – ondanks alle aandacht die soms aan mensen met psychische problemen wordt gegeven – iemand met deze problemen toch het gevoel hebben „dat niemand zorgt voor zijn ziel”. Dat is (van beide zijden) geen kwestie van onwil, eerder van onmacht. Laten we in zulke vastlopende situaties de waarde van het gebed – óók voor die ander – niet vergeten!

Mijn slotopmerking betreft de plaats van de kerk in de tachtiger en negentiger jaren. Die kerk moet een schuilplaats zijn, een rustpunt voor mensen die weten dat de mens niet autonoom kan zijn. Een plaats waar mensen niet in de kou hoeven te staan door een vrijblijvende normloze ethiek. Een ruimte waar plaats is voor vergeving van zonden, waar een blij Evangelie verkondigd wordt, een Evangelie dat uitzicht biedt, hoop geeft.

Misschien is die kerk niet meer dan een „nachthut in een komkommerveld” (Jes. 1 : 8). Maar toch een schuilplaats in een wereld waarin steeds meer mensen „het niet meer zien zitten”.

„Doe Uzelf geen kwaad” (157 blz.)

door: Govert Bach.

Serie Pastorale Hulpverlening no. 40.

Uitgeverij Voorhoeve, Den Haag.

Prijs f 19,50.

Help

Papoea's in Nood

Papoea-fonds

Postgiro 243000

Secretariaat

Van Randwijcklaan 104

3815 MT Amersfoort

Telefoon 033-728690

Administratie

Administratie-adres:

Postbus 84,
3956 ZS Leersum
Tel. 03434-54288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie.
Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen.
Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementsprijs:

(bij vooruitbetaling)
f 50,— per jaar of f 26,50 per half jaar.
Voor studenten f 40,— per jaar.
Buitenland f 70,— per jaar of f 95,— per luchtpost.
Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Hoenderkopershoek 8,
3981 TE Bunnik.
Tel. 03405-61447.

Advertentieprijs:

40 ct. per mm.
familieberichten 35 ct p. mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3, 3701 AL Zeist.
Tel. 03404-22452.

Kerknieuws

Opheffing misverstand beroepbaarstelling kandidaat Kiers

Ons bereikt de mededeling dat kandidaat J. Kiers, August Vördingstraat 95, 7558 AB Hengelo (O.), tel. 074-776321, die beroepbaar is, in het onderwijs is gegaan.

Dit betekent echter beslist niet, dat hij daarmee niet zou openstaan voor een op hem uitgebracht beroep door de kerken. Integendeel! Hij wil openstaan voor een beroep, terwijl hij leeraar is. — Een op hem uitgebracht beroep zal hij dan ook heel serieus afwegen, ook tegen de bezigheid als leraar. Prioriteit **zondermeer** wil hij aan kerk of school niet geven. Hij wil dienen op de plaats waar hij zich groepen acht.

Tehuisgemeente Groningen

Op zaterdag 25 januari a.s. zal in het gemeentecentrum (Bruggehoofd) Oosterkade 12 te Groningen een lezing worden gehouden. Titel van de lezing: Maarten 't Hart bestaat niet! Spreker: Hans Werkman.
De lezing vangt aan om 16.00 uur. Voor nadere informatie kunt u bellen tel. 050-142299.

Theologisch Studie Gezelschap

De eerstvolgende bijeenkomsten (in het kerkgebouw van NGK

Breukelen, op maandagmorgen van 10.00 tot 12.30 uur) zijn als volgt vastgesteld:

13 januari: W. Smouter (Rijswijk ZH) over heilshistorisch en/of exemplarisch preken;

3 maart: J. Bouma (Sliedrecht) preek OT;

14 april: L. Compagnie (Zaandam) leidt gesprek in over het boek 'De Geest schrijft wegen in de tijd' van dr J. P. Versteeg e.a.;
26 mei: J. Schaeffer (Emmeloord) preek over Heid. Cat. Verdere inlichtingen bij J. C. Schaeffer (Emmeloord) of W. Borgdorff (Doorn).

Nota Bene: alle collega's kunnen ervan overtuigd zijn van harte welkom te zijn!

Verhuizing

Candidaat F. R. Brintjes te Leerdam is met ingang van 1 januari verhuisd naar Hoogstr. 78, 4141 BD Leerdam.

Vanaf 23 januari is hij daar ook telefonisch bereikbaar, en wel dagelijks. Tel. 03451-19945.

Toerustings-brochures

Binnen afzienbare tijd verschijnen D.V. de eerste nummers van de Alpha en Omega-reeks.

Een reeks die in de verwarring van deze tijd, in gebondenheid aan de Heilige Schrift, wil toerusten tot een christelijke levenshouding. In de eerste plaats gericht op jongeren.

Eenvoudige uitvoering (gefotokopieerd) — omvang ong. 30 pagina's — goedkoop: vrijwel tegen kostprijs.

Medewerking is al toegezegd door br. C. Huizinga te Heerenveen en de predikanten L. W. G. Blokhuis, H. J. v. d. Kwast en A. J. Moggré.

C. en E. J. v. Baardewijk, Kalmiastraat 4, 8091 VE Wezep.

Uit breder kring

Bijbelse en Medische Zendingsgemeenschap BMZG

De BMZG zet zich in op veel gebieden om, in samenwerking met de regering van Nepal, het ontwikkelingsproces te bevorderen. BMZG doet dit doorgaans via de United Mission to Nepal, waarin nu 37 christelijke zendingen uit de gehele wereld samenwerken.

Er is een kleine maar groeiende christelijke kerk in Nepal. Grotendeels een „eerste generatiekerk” met nog veel te weinig pastoraal en theologisch opgeleide voorgangers. Een situatie, waarin hulp van buitenaf, ook al kan die alleen informeel geboden worden, zeker dringend nodig is.

U kunt daad-werkelijk hulp bie-

den door het verlenen van een financiële bijdrage door overmaking van een gift aan BMZG, Krakelingweg 10, 3707 HV Zeist. Gironummer 1942305 ten behoeve van het werk in Nepal.

Werkgroep Rekreatie Licha- melijk Gehandikapt uitgaande van de Chr. Geref. Kerken

Vakantieweken gehandikapt en oudere leden.

Ook in 1986 hoopt bovengenoemde werkgroep weer twee vakantieweken te organiseren voor lichamelijk gehandikapt, alsmede voor oudere leden van de Chr. Geref. kerken, voor wie 'gewoon op vakantie gaan' wat moeilijker ligt.

De eerstkomende vakantieweek wordt gehouden D.V. van 5-12 april 1986 en wel in het Roosevelthuis te Doorn.

De tweede week zal waarschijnlijk begin november 1986 zijn, maar daarover volgt nog nader bericht.

Naast een alg. leid(st)er zal een predikant meegaan, alsmede een

aantal verpleegkundigen en -hulpen.

Hebt u belangstelling voor één — of misschien voor allebei — van deze vakantieweken, dan kunt u zich opgeven bij het sekretariaat, Werkgroep RLG p/a Provincialeweg 57, 3981 AM Bunnik, tel. 03405-62583.

Aanmeldingen s.v.p. zo spoedig mogelijk, dit in verband met de plaatsing.

Namens de werkgroep,
ds A. v. d. Veer, voorz.
M. de Graaf-Floor, secr.

Keuze uit meer dan

1000

**geboorte-
huwelijks- en
gelegenheids-
kaarten**

**DRUKKERIJ
„STEENBERGEN”**

Nooitgedacht 3 - 3701 AL Zeist
03404-22452 (sinds 1901)

*Zalig zij die hun gelaten wassen,
opdat zij recht mogen hebben op het
geboomte des levens en
door de poorten ingaan in de stad.
(Openb. 22 : 14)*

In de kerstnacht heeft God uit haar lijden verlost onze lieve toegeweide zuster, schoonzuster en tante

HENDRIKA DE VRIES

Geboren: 30-7-1924

Overleden: 25-12-1985

Nijverdal: M. DE VRIES
C. DE VRIES-SPAANDER

Krommenie: K. DE VRIES
Wormer: A. KRAMER-DE VRIES
K. KRAMER

Montfoort: F. DE VRIES

Culemborg: J. A. DE VRIES
C. A. DE VRIES-SPAANDER
Neven en Nichten

Witte Duifstraat 28
1561HL Krommenie

De begrafenis heeft inmiddels plaatsgehad.

Waarom "de Rustenburg" — belangrijk voor je kan worden . . .

DE RUSTENBURG is een protestants-christelijke stichting, die al vele jaren actief is in Rotterdam en Bergschenhoek en een aantal verpleeghuizen voor zowel somatische als psychogeriatrische patiënten beheert.

De RUSTENBURG heeft een eigen

opleiding voor het diploma Ziekenverzorging

waaraan kunnen deelnemen jongens en meisjes vanaf 17 jaar, met tenminste een LBO-diploma of het MAVO-diploma.

Per 1 maart 1986 starten wij weer zo'n opleiding.

De arbeidsvoorwaarden zijn conform de CAO voor het Ziekenhuiswezen, mogelijkheid van interne huisvesting is aanwezig en voor nadere inlichtingen kun je bellen (010) 22.12.55, toestel 119, 's morgens tussen 10.00 en 12.00 uur of een afspraak maken voor een gesprek.

Sollicitatiebrieven te richten aan de afdeling Personeelszaken, Bergweg Zuid 90, 2661 CV Bergschenhoek.

Wij zoeken jonge mensen met een positieve instelling, die ondernemend en sociaal voelend zijn en zich willen inzetten voor de zieke medemens.

**Stichting
De Rustenburg**
Rotterdam/Bergschenhoek